

Zápis z jednání

ze dne 26. července 2018 v sídle Inspektorátu cizinecké policie Ředitelství služby cizinecké policie, Aviatická 1050/16, 161 00 Praha 6.

Předmětem jednání byla doporučení veřejné ochránkyně práv ze zprávy z návštěvy Příjímacího střediska Praha-Ruzyně ze dne 29. srpna 2017 týkající se zejm. řízení o odepření vstupu a souvisejících postupů.

Za Kanceláře veřejného ochránce práv se jednání zúčastnili: JUDr. Pavel Pořízek, Ph.D., Mgr. et Mgr. Linda Janků, Ph.D., Mgr. Beáta Szakácsová a JUDr. Ondřej Vala

Za ŘSCP se jednání zúčastnili: plk. Mgr. Soňa Szelesová, plk. Ing. Petr Šírl, plk. Ing. Vladimír Olič

Témata:

Školení policistů, kteří přicházejí do styku s potencionálními žadateli o mezinárodní ochranu na letištích, v oblasti identifikace obětí obchodování s lidmi, rozpoznávání příznaků posttraumatických stresových poruch, určování zranitelnosti a práce se ranitelnými klienty.

ŘSCP souhlasí s proškolením a pravidelným proškolením policistů, kteří působí na mezinárodních letištích České republiky. Proškolení bude provedeno postupně u všech stávajících pracovníků, zároveň bude navrženo, aby toto školení bylo zařazeno jako součást povinného vstupního školení pro všechny nově nastoupivší policisty působící na mezinárodních letištích. ŘSCP již oslovilo Ministerstvo vnitra s žádostí o přípravu a realizaci proškolení ve výše uvedených oblastech. Lze očekávat, že tento proces nějakou dobu potrvá, zahájení proškolení tak lze předpokládat ke konci roku 2018. ŘSCP dále uvedlo, že má na letišti přibližně 600 tabulkových míst, z nichž je obsazených přibližně 400. S ohledem na podstav policistů na letišti lze na školení vyslat maximálně 10 policistů za den. Proškolení proto bude probíhat postupně a zabere nějaký čas, než se na něm vystřídají všichni policisté působící na letišti. Zástupci KVOP upřesnili, že školení by podle osnov Frontexu mělo být zaměřeno na tyto oblasti: odhalování a řešení situací týkajících se zranitelných osob, jako jsou nezletilé osoby bez doprovodu a oběti obchodování s lidmi, identifikace potenciálních žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, informování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany o jejich právech a povinnostech a poskytnutí základních potřeb, jako jsou jídlo, lékařská péče a oblečení.

Poučení „Informace o důkladné kontrole osob překračujících státní hranice ČR“ a poučování osob, kterým byl odepřen vstup (poučení o právu na mezinárodní ochranu, právní pomoc, tlumočení)

Pracovníci KVOP navrhovali, aby bylo poučení o právu požádat o udělení mezinárodní ochrany doplněno do „Informace o důkladné kontrole osob překračujících státní hranice

ČR“, aby bylo zajištěno, že se poučení dostane ke všem osobám, které by potenciálně chtěly požádat o udělení mezinárodní ochrany. ŘSCP nesouhlasilo s doplněním poučení do informace o důkladné kontrole osob překračujících státní hranice ČR, neboť tato je ve většině případů předávána osobám, které nejsou potenciálními žadateli o udělení mezinárodní ochrany. ŘSCP odmítlo, aby poučení o možnosti podat mezinárodní ochranu bylo poskytováno všem cizincům. Došlo nicméně ke shodě na tom poskytnout cizincům poučení o mezinárodní ochraně jiným způsobem tak, aby bylo zajištěno jeho předání osobám, které mohou být potenciálními žadateli.

Pracovníci KVOP netrvali na tom, aby bylo dané poučení zahrnuto do informace o důkladné kontrole osob překračujících státní hranice ČR, pokud bude poučení skutečně poskytnuto osobám, které jsou potenciálními žadateli o udělení mezinárodní ochrany. KVOP má obavy, že policisté působící na mezinárodních letištích v České republice nemají proaktivní přístup při identifikaci potenciálních žadatelů o udělení mezinárodní ochrany a nejsou ani vyškoleni k identifikaci těchto osob. Zástupci KVOP zdůraznili, že povinnost proaktivního přístupu a informování o možnosti požádat o mezinárodní ochranu osoby, které by ji mohly potřebovat (aniž by o to samy výslovně projevily zájem), jednoznačně vyplývá z unijní úpravy a metodické příručky vypracované Frontex a EASO. Její neplnění může mít za následek porušení zásady *non-refoulement*, za stávající situace nelze s ohledem na poznatky KVOP vyloučit, že k *refoulement* může v jednotlivých případech dojít. Příručka rovněž podrobně vymezuje podpůrná kritéria a povinnosti policie při identifikaci osob, které by se mohly obávat návratu do vlasti. ŘSCP uznalo, že policisté k této identifikaci nejsou proškoleni, budou se však snažit, aby toto školení co nejdříve absolvovali. ŘSCP a pracovníci KVOP se domluvili, že do doby, než projdou všichni policisté školením na identifikaci potenciálních žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, budou o možnosti požádat o udělení mezinárodní ochrany policisté poučovat alespoň všechny státní příslušníky těch zemí, u nichž je obecně pravděpodobné, že by mohli potřebovat mezinárodní ochranu s ohledem na situaci v dané zemi. Zástupci KVOP navrhli, že klíčem k určení osob, kterým budou policisté tato poučení vždy předávat, by mohla být statistika úspěšnosti žádostí o udělení mezinárodní ochrany dle zemí původu žadatelů podle v dané době [aktuální čtvrtletní zprávy Eurostat](#). Zástupci ŘSCP s tímto řešením souhlasí. KVOP tak na základě poslední zprávy Eurostat navrhuje prozatím poučovat všechny osoby z těchto zemí původu: Afghánistán, Eritrea, Irák, Írán, Somálsko, Súdán, Sýrie a Turecko (v případě Turecka bude informační leták vydáván všem osobám, jimž má být odepřen vstup, s výjimkou těch, jimž je vstup odepřen z důvodu, že již vyčerpali 90 dní pobytu z celkových 180 dní pobytu na svém krátkodobém vízu). Zvýšená pozornost by měla být věnována také osobám bez státní příslušnosti, které mohou pocházet z uvedených zemí. K tomuto poučení potenciálních žadatelů o udělení mezinárodní ochrany bude docházet vždy, a to předáním letáku UNHCR.

Policie uvedla své obavy, že přestože bude těmto osobám předán leták UNHCR, mohou proti policii nadále směřovat výtky o neprokazatelnosti předání tohoto poučení. Pracovníci KVOP doporučili, aby policie do spisu poznamenala, že „cizinci byl předán leták UNHCR“ a aby dotčený cizinec svým podpisem potvrdil převzetí letáku. Policie uvedla, že se automaticky při důkladné kontrole spis nezakládá, zaznamenat předání letáku by tedy bylo možné až při předání rozhodnutí o odepření vstupu. Pracovníci KVOP s takovým postupem souhlasili. Upozornili však zároveň na případy, kdy je cizinec vrácen stejným letadlem, kterým přiletěl, kdy by nemusel mít po obdržení rozhodnutí o odepření vstupu a letáku UNHCR dostatek času na to, aby se s informacemi v letáku seznámil. Policie uvedla, že by

v těchto případech leták předala již s informací o důkladné kontrole. Záznam o předání letáku UNHCR by byl do spisu proveden až při odepření vstupu. S tímto řešením pracovníci KVOP souhlasili. Policie zároveň uvedla, že leták UNHCR za stávajícího stavu předávají osobám, které požádaly o mezinárodní ochranu na letišti, přičemž mnohé z nich odmítají převzetí letáku potvrdit svým podpisem. Pracovníci KVOP uvedli, že v případě, že cizinec odmítne převzetí letáku potvrdit podpisem, uvedou do spisu, že cizinec „odmítl podepsat“. Byla diskutována rovněž otázka zajištění porozumění předávané informace o možnosti požádat o mezinárodní ochranu, naplnění tohoto požadavku by mělo být zajištěno existujícími jazykovými mutacemi letáku UNHCR. V případě, že by tomu tak s ohledem na individuální okolnosti případu nebylo, bude nutno informační povinnost splnit s pomocí tlumočnicka. Pracovníci KVOP upozornili, že tlumočnicka je třeba zprostředkovat rovněž v případě, kdy by tyto osoby chtěly komunikovat své obavy z návratu do vlasti v jiném jazyce, než kterému pracovníci policie rozumí (mj. s odkazem na metodickou příručku Frontex a EASO, která zdůrazňuje, že dotyčná osoba nemusí své obavy vždy vyjádřit slovy explicitně odkazujícími k azylu či uprchlictví).

Policie trvá na tom, že v případě, kdy je zřejmé, že osoba nerozumí poučení o důkladné kontrole, je kontaktován tlumočnick. Zástupci KVOP nicméně vyjádřili pochybnost o naplnění zákonných podmínek v tomto ohledu. Došlo k dohodě, že KVOP poskytne ŘSCP nezbytnou součinnost (pomocí domluvy s UNHCR) ve věci zajištění překladů „Informace o důkladné kontrole osob překračujících státní hranice ČR“ a rozhodnutí o odepření vstupu na území do těchto jazykových mutací: arabština, francouzština, ruština.

Došlo k dohodě na tom, že v praxi budou naplněny následující podmínky. V případě, že bude důkladné kontrole podroben cizinec, který nebude rozumět ani jedné z dostupných jazykových verzí informace, bude policie kontaktovat tlumočnicka. V případě, že bude rozhodnutí o odepření vstupu vydáno cizinci, který nebude rozumět ani jedné z dostupných jazykových verzí rozhodnutí, bude policie kontaktovat tlumočnicka a do spisu poznamená, že bylo rozhodnutí o odepření vstupu cizinci přetlumočeno tlumočnickem na telefonu (s uvedením jména tlumočnicka). Cizinec by svým podpisem potvrdil, že mu bylo rozhodnutí přetlumočeno. V případě, že by přetlumočení odmítl stvrdit svým podpisem, policie opět poznamená do spisu, že cizinec „odmítl podepsat“.

Pracovníci KVOP zároveň upozornili na povinnost policie předat cizinci při odepření vstupu informace o zástupcích, kteří jsou v souladu s vnitrostátními právními předpisy oprávněni státního příslušníka třetí země zastupovat v řízení o oprávněném prostředku. Tento požadavek je stanoven v čl. 14 odst. 3 Schengenského hraničního kodexu. Policie uvedla, že jako splnění této povinnosti by cizincům s odepřeným vstupem předávala leták KVOP „Organizace zabývající se cizineckou a uprchlickou problematikou“. Pracovníci KVOP shledávají předávání tohoto letáku dostatečným pro splnění této povinnosti.

Zapsali: JUDr. Ondřej Vala, Mgr. Beáta Szakácsová, Mgr. et Mgr. Linda Janků, Ph.D.